C/2026/3239

2.7.2026

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto

Ehdotus neuvoston asetukseksi tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmaa ”Horisontti Eurooppa” täydentävän Euroopan atomienergiayhteisön tutkimus- ja koulutusohjelman perustamisesta vuosiksi 2028–2032, yhteisön osuudesta ITER-hankkeeseen ja asetuksen (Euratom) 2025/1304 kumoamisesta

(COM(2025) 594 final – 2025/0594 (NLE))

(C/2026/3239)

Esittelijä: **Alena MASTANTUONO**

Neuvonantaja	Tellervo KYLÄ-HARAKKA-RUONALA (esittelijän neuvonantaja, ryhmä I)
Lainsäädäntömenettely	EU Law Tracker
Lausuntopyyntö	Euroopan unionin neuvosto, 24.9.2025
Oikeusperusta	Euratomin perustamissopimuksen 40 artikla
Euroopan komission asiakirjat	COM(2025) 594 final tiivistelmä asiakirjasta COM(2025) 594 final
Vastaava jaosto	”liikenne, energia, perusrakenteet, tietoyhteiskunta”
Hyväksyminen jaostossa	9.3.2026
Hyväksyminen täysistunnossa	18.3.2026
Täysistunnon numero	604
Äänestystulos (puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	209/1/5

1. SUOSITUKSET

EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEA (ETSK)

1.1 **suhtautuu myönteisesti** ehdotettuun Euroopan atomienergiayhteisön tutkimus- ja koulutusohjelmaan vuosiksi 2028–2032 (ohjelma) ja korostaa sen monitahoista roolia kilpailukyvyn, turvallisuuden ja kestävyyden edistämisessä. Komitea katsoo, että tätä varten ohjelmalle olisi varattava riittävä rahoitus ja lisättävä investointeja kaikissa vaiheissa perustutkimuksesta täysimittaiseen käyttöönottoon.

1.2 **katsoo**, että EU:n rahoituksen ohella on lisättävä myös jäsenvaltioiden rahoitusta ja hankittava yksityistä rahoitusta. Komitea peräänkuuluttaa asianmukaista rahoitusta kaikenkokoisille yrityksille ja eri toimijoiden osallistamista yhteistyöhön perustuviin ja rajanylisiin tutkimus- ja innovointikumppanuuksiin, jolloin voidaan parantaa Euroopan teollisten ekosysteemien kilpailukykyä ja EU:n taloudellista turvallisuutta.

1.3 **korostaa** kansainvälisen yhteistyön merkitystä uusien teknologioiden ja ratkaisujen kehittämisessä. Samaan aikaan tarvitaan tarkoituksenmukaista riskinarviointia ja -hallintaa, jotta voidaan varmistaa, että kolmannet osapuolet, jotka eivät täytä ohjelman yleisiä arvo- ja turvallisuusperustaisia kriteerejä, suljetaan pois ja että EU:n taloudelliset ja turvallisuusedut turvataan yhteistyön avulla myös rahoituksen ja tulosten käytön osalta.

1.4 **pitää** fuusioenergian kehittämistä ohjelman keskeisenä rahoituspainopisteenä ja katsoo, että on tärkeää tukea EU:n roolia ITERissä. Tavoitteena on vahvistaa Euroopan fuusioenergiaekosysteemiä maailmanlaajuisesti ja vauhdittaa fuusioenergian markkinoille saattamista ja käyttöönottoa EU:ssa.

1.5 **katsoo**, että energia-alan muiden ydinteknologioiden kehittämistä on rahoitettava asianmukaisesti. Tällaisia ovat muun muassa pienet ja edistyneet modulaariset ydinreaktorit, kehittyneet polttoaineet ja materiaalit sekä turvalliset ratkaisut radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen käsittelyä varten, erityisenä painotuksena ydinpolttoainekierto.

1.6 **kannustaa** keskittämään resursseja muuhun kuin sähköntuotantoon tarkoitettujen ydinteknologioiden kehittämiseen ja käyttöönottoon, kuten lääketieteen, avaruusalan, maatalouden ja teollisuuden sovelluksiin. Komitea katsoo, että ohjelman monialaisina tavoitteina ovat riskien ehkäiseminen ja niihin varautuminen sekä ihmisten ja ympäristön suojeleminen turvallisuusriskeiltä, ja kehottaa lisäämään tietoisuutta ydinalan kysymyksistä viestinnällä sekä vuorovaikutuksella kansalaisyhteiskunnan edustajien kanssa.

1.7 **kehottaa** investoimaan asianmukaisesti ydinalan taitojen ja osaamisen kehittämiseen, jotta voidaan varmistaa sekä maailmanluokan osaajien että pätevän työvoiman saatavuus. Tätä varten olisi sisällytettävä ydinalan kysymykset koulutukseen kaikilla tasoilla ja lisättävä ydinalan ammattien houkuttavuutta sekä rajatylittävää liikkuvuutta ja verkostoitumista korkean tason tutkimus- ja teknologiainfrastruktuurin avulla.

1.8 **kannattaa** yksinkertaistamista edunsaajien näkökulmasta ohjelman kaikissa hallinnollisissa osissa sekä haku- ja myöntämismenettelyjen kaikissa vaiheissa ja kehottaa tekemään menettelyistä ja työohjelmista helposti saavutettavia kaikille mahdollisille edunsaajille, myös pk-yrityksille.

1.9 **korostaa**, että ohjelman, Euroopan kilpailukykyrahaston, Horisontti Eurooppa -puiteohjelman ja muiden asiaankuuluvien EU:n rahastojen ja ohjelmien välille on tarpeen luoda vahvaa synergiaa, myös tulossuuntautuneesti, ja että samalla on otettava huomioon ekosysteemin erityispiirteet ja noudatettava teknologianeutraaliuden periaatetta.

2. SELITTÄVÄT HUOMAUTUKSET

Yleiset perustelut

2.1 Käsillä oleva ETSK:n lausunto on viimeisin Euratomin tutkimus- ja koulutusohjelmia käsittelevien ETSK:n lausuntojen sarjassa. Edelliset lausunnot käsittelivät vuosien 2021–2025 ([1]) ja 2026–2027 ([2]) ohjelmaa.

2.2 ETSK on hiljattain antanut myös useita muita ydinalaa käsitteleviä lausuntoja, joihin viitataan jäljempänä asianomaisissa kohdissa. ETSK osallistuu lisäksi uuden monivuotisen rahoituskehyksen valmisteluun useilla lausunnoilla, muun muassa lausunnolla Euroopan kilpailukykyrahastosta ([3]) ja lausunnolla Horisontti Eurooppa -puiteohjelmasta ([4]), jotka ovat merkityksellisimpiä ohjelman kannalta.

Suosituksen 1.1 perustelut (ohjelma)

2.3 Ohjelma on osa seuraavan monivuotisen rahoituskehyksen pakettia, ja sillä edistetään useita EU:n painopisteitä, kuten kilpailukykyä ja yleistä turvallisuutta (”yleinen” kattaa turvallisuuden eri ulottuvuudet). Ohjelman erityistavoitteina olevat turvallisen ja innovatiivisen ydinteknologian tutkimuksen edistäminen ja alan taitojen ja osaamisen varmistaminen EU:ssa ovat hyvin perusteltuja. Ohjelman kaikkien tavoitteiden saavuttaminen edellyttää, että ohjelman määrärahat riittävät sen täytäntöönpanoon.

([1]) EUVL C, C/2019/110, 22.3.2019.
([2]) EUVL C, C/2025/2968, 16.6.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2968/oj.
([3]) EUVL C, C/2026/873, 27.2.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/873/oj.
([4]) ETSK:n lausunto Horisontti Eurooppa -puiteohjelmasta (EUVL C, C/2026/1973, 28.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1973/oj).

2.4 Samalla on tärkeää pyrkiä synergiaan muiden asiaan liittyvien EU:n rahastojen ja ohjelmien kanssa (ks. suositus 1.9) kanssa, jotta voidaan turvata riittävät investoinnit kaikissa investointivaiheissa perustutkimuksesta innovointiin ja täysimittaiseen käyttöönottoon.

2.5 Yhteistyötä muiden rahastojen kanssa tarvitaan myös resurssien kannalta, kun otetaan huomioon, että ohjelman suuntaa-antavat määrärahat ovat 6,7 miljardia euroa viidelle vuodelle, mikä on alle 6 prosenttia Horisontti Eurooppa -puiteohjelman määrärahoista ja alle 4 prosenttia kilpailukykyrahaston määrärahoista seitsemälle vuodelle.

Suosituksen 1.2 perustelut (sisäinen yhteistyö)

2.6 Ohjelman alalla on suuret investointitarpeet, joten EU:n rahoituksen lisäksi tarvitaan myös lisää toimia jäsenvaltioiden tasolla. Tarve vastata geopoliittisiin, geotaloudellisiin ja ympäristöön liittyviin haasteisiin edellyttää, että jäsenvaltiot lisäävät investointeja yleisesti tutkimukseen ja innovointiin ja myös ydintutkimukseen ja -teknologiaan.

2.7 Tarkoitusta varten on tärkeää houkutella myös yksityistä rahoitusta ja ottaa sekä julkiset että yksityiset toimijat mukaan yhteistyöhön perustuviin ja rajanylisiin tutkimus- ja innovointikumppanuuksiin, joihin osallistuu yrityksiä, tutkimuslaitoksia, yliopistoja ja muita sidosryhmiä. Markkinaympäristöä hallitsevien suurten yritysten ohella myös innovatiiviset startup-yritykset voivat antaa arvokkaan panoksen ydinteknologian kehittämiseen ja käyttöönottoon arvoketjujen useissa osissa. Monipuoliset ja rajanyliset kumppanuudet ovat erittäin tärkeitä Euroopan teollisten ekosysteemien ja siten EU:n yleisen kilpailukyvyn ja taloudellisen turvallisuuden vahvistamiseksi.

2.8 Hyvillä teknologisilla valmiuksilla on entistä ratkaisevampi rooli maailmanlaajuisen vaikutusvallan ja vallan määrittämisessä. Ydintutkimusyhteisö koostuu pääosin suurista yrityksistä ja julkisyhteisöistä. Sen vuoksi on erittäin tärkeää, että suurille toimijoille varmistetaan riittävät resurssit ja tuetaan niiden tutkimus-, kehitys- ja innovointitoimia. Samalla on tärkeää vahvistaa pienempien yritysten, kuten innovatiivisten startup-yritysten, asemaa. Tätä varten enimmäisrahoitusosuudeksi olisi asetettava tutkimus- ja innovointitoimien vaiheessa 100 prosenttia kaikenkokoisille yrityksille ja innovointitoimien vaiheessa 100 prosenttia pk-yrityksille ja 70 prosenttia suurille yrityksille.

Suosituksen 1.3 perustelut (kansainvälinen yhteistyö)

2.9 Uusien teknologioiden ja ratkaisujen kehittäminen vaatii huomattavia resursseja, joita varten tarvitaan kansainvälistä yhteistyötä. Yhteistyö kolmansien osapuolten kanssa on siten tarpeen, jotta EU voi kehittää valmiuksiaan ja maailmanlaajuista asemaansa ydinalalla.

2.10 Toisaalta on arvioitava tarkkaan kolmansien osapuolten kanssa tehtävään yhteistyöhön liittyvät riskit ja hallittava niitä. On varmistettava, että yhteistyössä otetaan huomioon EU:n taloudelliset edut rahoitusosuuksien ja hyötyjen suhteen. On myös hyvin tärkeää huolehtia EU:n taloudellisesta turvallisuudesta eli muun muassa raaka-aineiden toimituksista ja teollis- ja tekijänoikeuksien suojelusta.

2.11 Sen lisäksi, että ehdotetuilla kriteereillä turvataan EU:n välittömät taloudelliset ja turvallisuusedut, niihin sisältyy myös yleisiä arvoihin perustuvia kriteerejä kolmansien maiden osallistumiselle ohjelmaan. Niitä olisi sovellettava tarkkaan, ja ulkopuolelle olisi jätettävä maat, jotka eivät täytä kriteerejä tai jotka rikkovat kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden periaatteita.

Suosituksen 1.4 perustelut (fuusioenergia)

2.12 Fuusioenergia tarjoaa merkittäviä mahdollisuuksia, joten sen edistämiseen on tärkeää osoittaa riittävästi rahoitusta. Jotta voitaisiin poistaa sen kehittämistä ja käyttöönottoa haittaavat tieteelliset, teknologiset ja markkinoihin liittyvät esteet, kaikkia investointivaiheita olisi tarkasteltava kokonaisuutena tutkimuksesta pilotoinnin kautta täysimittaiseen käyttöön ja käyttöönottoon ja huomioon olisi otettava myös tarvittava infrastruktuuri. Komission tuleva tiedonanto EU:n fuusiostrategiasta tarjonnee kattavan kehyksen tätä varten.

2.13 Suuri osa ohjelman talousarviosta (4 miljardia euroa) ehdotetaan osoitettavaksi kattamaan EU:n rahoitusosuus ITER-hankkeeseen. Tämä on perusteltua, sillä fuusioenergian markkinoille saattamista on nopeutettava ja eurooppalaista ekosysteemiä on vahvistettava. Näin voidaan myös täydentää Horisontti Eurooppa -puiteohjelman ”Moonshot Fusion” -hanketta, jonka tavoitteena on ratkaista haasteita, jotka liittyvät fuusioenergian käyttöönottoon EU:n verkossa.

Suosituksen 1.5 perustelut (muut ydinenergiainvestoinnit)

2.14 Koska tarve energian toimitusvarmuuteen ja energiajärjestelmien hiilestä irtautumiseen on lisääntynyt, ydinenergiasta on tullut entistä houkuttelevampi energiantuotantovaihtoehto. Jäsenvaltiot valitsevat oman energialähteiden yhdistelmänsä. Fossiilisten polttoaineiden korvaamisessa hiilettömillä ja vähähiilisillä energialähteillä ei ole kyse ainoastaan energiantuotannosta, vaan se on tärkeää myös eri teollisuudenalojen ja muiden energiankuluttajien hiilestä irtautumiseksi. Tätä varten tarvitaan lisäinvestointeja innovatiivisten, turvallisten ja varmojen ydinteknologioiden ja -järjestelmien kehittämiseen ja käyttöönottoon, kuten todetaan ETSK:n lausunnossa ([5]) komission tiedonannosta ”Ohjeellinen ydinohjelma 2025” ([6]).

2.15 Pienet ja edistyneet modulaariset ydinreaktorit ovat esimerkkejä teknologioista, joilla on kasvupotentiaalia. Pieniä modulaarisia ydinreaktoreita pidetään puhtaina ja joustavina ratkaisuina sähkön ja lämmön, myös vedyn, tuottamiseen kotitalouksia ja teollisuutta varten. Pienten modulaaristen reaktoreiden eurooppalaisen teollisen allianssin strategisen toimintasuunnitelman ([7]) tavoitteena on edistää pienten modulaaristen reaktoreiden käyttöönottoa ja auttaa EU:n teollisuutta kasvamaan ja kilpailemaan maailmanlaajuisesti. Toimintasuunnitelmaa on tarkoitus tukea EU:n rahoituksella, myös Euratomin ohjelmasta. Se muodostaa myös perustan Euroopan komission tulevalle pieniä modulaarisia reaktoreita koskevalle strategialle.

2.16 Koska fissioteknologioilla voidaan jo tukea EU:n ilmastotavoitteita lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä, ne ansaitsevat enemmän tunnustusta siten, että fissioon varattua rahoitusta lisätään ja että siihen sovelletaan ilmastonmuutoksen hillitsemiseen perustuvaa 100 prosentin kerrointa talousarvion menojen seurantaa ja tuloksellisuutta koskevan kehyksen vahvistamista koskevan asetuksen ja muiden unionin ohjelmia ja toimia koskevien horisontaalisten sääntöjen nojalla. Fissioteknologioihin (pienet ja edistyneet modulaariset reaktorit, polttoainekierto jne.) liittyvien innovatiivisten toimien olisi myös oltava tukikelpoisia Horisontti Eurooppa -puiteohjelman Moonshot-hankkeissa.

2.17 On myös panostettava vahvasti radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen turvallisen käsittelyn parantamiseen ([8]). Ydinpolttoainekierron kehittämiseksi tarvitaan erityisiä toimia, ja näin voidaan tarttua polttoaineen toimitusvarmuuteen liittyviin geopoliittisiin haasteisiin ja parantaa ympäristöturvallisuutta. On tärkeää varmistaa radioaktiivisen jätteen turvattu ja turvallinen käsittely, ja tästä syystä on lisättävä EURAD 2:n (radioaktiivisen jätteen käsittelyä koskeva yhteinen eurooppalainen ohjelma) valmiuksia vastata dynaamisemmin alan muuttuviin tarpeisiin ja politiikan muutoksiin yhdessä kansalaisyhteiskunnan kanssa.

2.18 Kaiken kaikkiaan ohjelmassa on otettava huomioon ydinaineiden, -teknologioiden ja -laitosten tarpeet läpi elinkaaren, joka kattaa raaka-ainetoimitukset, tuotannon, logistiikan, käytöstäpoiston ja jätehuollon. Tarvitaan myös kehittyneitä ratkaisuja olemassa olevien laitosten turvallisen toiminnan ylläpitämiseen ja parantamiseen.

2.19 On myös tärkeää tunnistaa arvoketjujen eri toimijat ja käsitellä niitä. Esimerkiksi pk-yrityksillä on keskeinen rooli monissa ydinteknologiaan liittyvien arvoketjujen osissa, ja ne toimivat monilla eri aloilla.

Suosituksen 1.6 perustelut (muut kuin sähköntuotantotarkoitukset)

2.20 Olisi kiinnitettävä enemmän huomiota mahdollisuuksiin, joita ydintutkimus ja -teknologia tarjoavat monilla muilla kuin sähköntuotannon aloilla, kuten ionisoivan säteilyn sovelluksiin terveydenhuollossa, maataloudessa, avaruusalalla ja teollisuudessa. Näillä on merkitystä myös niille jäsenvaltioille, jotka eivät käytä ydinvoimaa energialähteiden yhdistelmässään.

2.21 Säteily- ja ydinteknologiat ovat terveydenhuollossa olennaisen tärkeitä syövän torjumiseksi sen kaikissa vaiheissa, kuten varhaisessa havaitsemisessa, diagnosoinnissa ja hoidossa. Jotta terveydenhuollossa voidaan vastata radioisotooppien kasvavaan kysyntään, ratkaistavana on useita haasteita: suuri riippuvuus tietyistä keskeisistä, kolmansista maista peräisin olevista raaka-aineista, tutkimusreaktorikannan vanheneminen ja viivästykset uusien reaktoreiden rakennushankkeissa sekä puutteet kaikkialla EU:ssa sovellettavien, muun muassa ydin-, lääke- ja kuljetusalan sääntöjen täytäntöönpanon yhdenmukaistamisessa.

([5]) EUVL C, C/2026/883, 27.2.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/883/oj.
([6]) COM(2025) 315 final.
([7]) *The strategic action plan by the European Alliance on Small Modular Reactors*.
([8]) EUVL C, C/2025/110, 10.1.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/110/oj.

2.22 On tarpeen edistyä konkreettisesti ydin- ja säteilyteknologiaan perustuvan ionisoivan säteilyn lääketieteellisiä sovelluksia koskevan strategisen suunnitelman (SAMIRA) ja radioisotooppeja koskevan eurooppalaisen aloitteen (ERVI) täytäntöönpanossa EU:n syöväntorjuntasuunnitelman yhteydessä muun muassa siten, että ERVI-aloitteella tehostetaan osaltaan riippuvuuksista eroon pääsemistä ja luodaan Eurooppaan valmiuksia tuottaa korkea-asteista matalarikasteista uraania (HALEU) ja pysyviä isotooppeja ([9]).

2.23 Ihmisten ja ympäristön suojelua on pidettävä monialaisena teemana läpi koko ohjelman sekä sähköntuotannossa että muilla aloilla. Vaikka prioriteettina on oltava turvallisuusriskien ehkäiseminen, rahoitusta on osoitettava riittävästi myös siihen, että parannetaan varautumista poikkeustilanteisiin, kuten säteilyonnettomuuksiin. On myös tärkeää ehkäistä radioaktiivisten materiaalien laittomasta kuljetuksesta ja käytöstä aiheutuvia turvallisuusriskejä ja varautua niihin.

2.24 Kun otetaan huomioon, että ydinteknologialla on monitahoinen rooli taloudessa ja yhteiskunnassa, on tarpeen lisätä tietoisuutta ydinalan kysymyksistä sekä ohjelman tavoitteista ja tuloksista viestinnällä sekä vuorovaikutuksella kansalaisyhteiskunnan eri toimijoiden, kuten yritysten, työntekijöiden ja kansalaisten edustajien, kanssa.

Suosituksen 1.7 perustelut (taidot ja osaaminen)

2.25 Ydinalan maailmanluokan osaajien saatavuus on ennakkoehtona sille, että EU voi saavuttaa vahvan aseman maailmanlaajuisesti. Siihen voidaan päästä korkeatasoisella koulutuksella sekä tutkimus- ja innovointiympäristöllä, joka edistää huippuosaamista ja tarjoaa pääsyn edistyneeseen tutkimus- ja teknologiainfrastruktuuriin. Yhteisellä tutkimuskeskuksella (JRC) on tässä keskeinen rooli.

2.26 Ydinalan menestys edellyttää lisäksi päteviä ammattilaisia ja työvoimaa käytännön tehtäviin aina voimalaitosten tarkastajista ja prosessityöntekijöistä lääkintä- ja terveydenhuoltohenkilöstöön. Ohjelmasta onkin erittäin tärkeää osoittaa riittävästi rahoitusta taitojen ja osaamisen kehittämiseen täydennykseksi kansallisille koulutusinvestoinneille.

2.27 Tarvittavan ajattelutavan, taitojen ja osaamisen saavuttaminen ja ylläpitäminen edellyttävät, että yleisen tietoisuuden lisäämisen ohella ydinalaan liittyvät kysymykset sisällytetään koulutukseen kaikilla tasoilla peruskoulusta ammatilliseen koulutukseen ja korkea-asteen koulutukseen ja että osaamista täydennetään räätälöidysti työelämässä. STEM-aineiden opetus muodostaa perustan osaamisen kehittämiseen kaikille.

2.28 On myös tarpeen kohentaa ydinalan ammattien houkuttavuutta erityisesti nuorten keskuudessa ja kannustaa naisia ydinalalle. IEA:n analyysin ([10]) mukaan palkat ovat ydinenergiasektorilla energia-alan toiseksi korkeimmat heti öljy- ja kaasualan jälkeen. Naisten osuus ydinalan johtotehtävissä on kehittynyt lupaavasti ja ylittää nyt koko talouden keskiarvon, joka on 25 prosenttia.

2.29 Jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä on tehostettava, jotta voidaan täydentää kansallisia toimia ja luoda synergioita ja lisähyötyjä osaamisessa ja taidoissa. Sama koskee kansainvälistä yhteistyötä, myös tutkimusyhteistyötä, jolla edistetään tieteellistä ja teknologista huippuosaamista, ja asiantuntemuksen vaihtoa käytännön toimissa. Osaajien liikkuvuuden ja verkostoitumisen lisäämiseksi on tärkeää, että saatavilla ja käytettävissä on korkeatasoista tutkimus- ja innovointi-infrastruktuuria.

Suosituksen 1.8 perustelut (yksinkertaistaminen)

2.30 Yksinkertaistamisen on oltava kokonaisvaltaista, ja sen tulee koskea ohjelman kaikkia hallinnollisia osia ja prosessin kaikkia vaiheita työohjelmista haku- ja myöntämismenettelyihin. Yksinkertaistamistoimenpiteitä olisi toteutettava ensisijaisesti edunsaajien näkökulmasta, ja menettelyjen ja työohjelmien olisi oltava helposti kaikkien edunsaajien, myös pk-yritysten, saatavilla ja ymmärrettävissä ([11]).

([9]) EUVL C, C/2024/4661, 9.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4661/oj.
([10]) *World Energy Employment 2025*, Kansainvälinen energiajärjestö.
([11]) Ks. myös EUVL C, C/2026/873, 27.2.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/873/oj.

2.31 On myös tärkeää varmistaa ohjelman rakenteen ja hallinnon selkeys ja yksinkertaisuus, sillä sekin auttaa edunsaajia menettelyissä. Mahdollisille edunsaajille on lisäksi tärkeää, että avustusten myöntämiseen sovellettavat säännöt ovat selkeät ja avoimet ja että yleinen rahoitusympäristö on kannustava. Tämä edellyttää sopivaa tasapainoa ennustettavuuden ja joustavuuden välillä.

Suosituksen 1.9 perustelut (synergia)

2.32 Ehdotetun asetuksen 7 artiklassa ehdotetaan Euratom-ohjelman ja muiden EU:n ohjelmien välisen synergian vahvistamista ja todetaan, että sama hanke voi saada rahoitusta sekä Euratom-ohjelmasta että EU:n muista rahoituslähteistä. Eri rahoitusvälineiden – kuten kilpailukykyrahaston, Horisontti Eurooppa -puiteohjelman ja muiden asiaankuuluvien EU:n rahastojen ja ohjelmien – välisen synergian vahvistaminen on erittäin tervetullutta. Koska ohjelma liittyy kilpailukykyrahaston kaikkiin neljään politiikkaikkunaan puhtaasta ja digitaalisesta siirtymästä terveys- ja avaruuskysymyksiin, synergiat ja hyödyt olisi otettava huomioon kaikilla näillä aihealoilla.

2.33 Jotta synergiat olisivat toimivia, rahoituksen on oltava tulossuuntautunutta ja teknologianeutraaliuden periaatetta on sovellettava kattavasti.

3. EUROOPAN KOMISSION LAINSÄÄDÄNTÖEHDOTUKSEEN ESITETTÄVÄT MUUTOKSET

Muutosehdotus 1

Liittyy suositukseen 1.3.

Muutetaan 8 artiklan 3 kohdan b alakohtaa.

Komission ehdotus	ETSK:n muutosehdotus
8 artiklan 3 kohdan b alakohta demokraattisten instituutioiden tukema sitoutuminen sääntöihin perustuvaan avoimeen markkinatalouteen, mukaan lukien teollis- ja tekijänoikeuksien oikeudenmukainen ja tasapuolinen kohtelu sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen;	8 artiklan 3 kohdan b alakohta demokraattisten instituutioiden tukema sitoutuminen sääntöihin perustuvaan avoimeen markkinatalouteen, mukaan lukien teollis- ja tekijänoikeuksien oikeudenmukainen ja tasapuolinen kohtelu sekä ihmisoikeuksien ***ja kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden periaatteiden*** kunnioittaminen;

Perustelu

Ks. lausunnon kohta 2.11.

Muutosehdotus 2

Liittyy suositukseen 1.5.

Lisätään uusi erityistavoite 3 artiklan 2 kohtaan b alakohdan jälkeen.

Komission ehdotus	ETSK:n muutosehdotus
	Uusi alakohta 3 artiklan 2 kohdan b alakohdan jälkeen ***edistää innovatiivisten ja turvallisten fissioenergiaratkaisujen tutkimusta ja kehittämistä, mukaan lukien reaktorijärjestelmät ja koko ydinpolttoainekierto;***

Perustelu

Ks. lausunnon kohdat 2.14–2.19.

Muutosehdotus 3

Liittyy suositukseen 1.5.

Lisätään uusi erityistavoite liitteeseen erityistavoitteiden 2 a ja 2 b jälkeen.

Komission ehdotus	ETSK:n muutosehdotus
	Uusi erityistavoite erityistavoitteen 2 b jälkeen ***Erityistavoitteiden 2 c ja 2 d yhteydessä mainittujen fissioenergiaan liittyvien toimien (turvallisuus ja toimitusvarmuus, jätehuolto, taidot ja osaaminen) lisäksi*** ***(i) tuetaan fissioon perustuvien energiantuotantoteknologioiden kehittämistä, mukaan lukien pienet modulaariset reaktorit ja edistyneet modulaariset reaktorit;*** ***(ii) tuetaan kehittyneiden polttoaineiden ja koko polttoainekierron kehittämistä;*** ***(iii) edistetään ratkaisuja olemassa olevien laitosten turvallisen toiminnan ylläpitämiseksi ja parantamiseksi;*** (iv) ***edistetään eurooppalaisten ekosysteemien luomista innovatiivisten fissioenergiaratkaisujen kehittämiseksi ja käyttöönottamiseksi.***

Perustelu

Ks. lausunnon kohdat 2.14–2.19.

Muutosehdotus 4

Liittyy suositukseen 1.7.

Muutetaan 3 artiklan 2 kohdan d alakohtaa.

Komission ehdotus	ETSK:n muutosehdotus
3 artiklan 2 kohdan d alakohta kehittää, ylläpitää ja hyödyntää ydinalan asiantuntemusta ja osaamista koulutuksen avulla ja tukea pääsyä huipputason tutkimusinfrastruktuureihin varmistamalla niiden pitkän aikavälin kestävyys ja toiminnallinen huippuosaaminen; ja	3 artiklan 2 kohdan d alakohta kehittää, ylläpitää ja hyödyntää ydinalan asiantuntemusta ja osaamista ***valistuksen ja*** koulutuksen avulla ***kaikilla tasoilla*** ja tukea pääsyä huipputason tutkimusinfrastruktuureihin varmistamalla niiden pitkän aikavälin kestävyys ja toiminnallinen huippuosaaminen; ja

Perustelu

Ks. lausunnon kohdat 2.25–2.29.

Muutosehdotus 5

Liittyy suosituksiin 1.6 ja 1.7.

Lisätään uusi alakohta vi liitteeseen erityistavoitteen 2 d alle.

Komission ehdotus	ETSK:n muutosehdotus
	vi) ***Tietoisuuden lisääminen ydinalan kysymyksistä ja ohjelmasta viestinnällä sekä vuorovaikutuksella kansalaisyhteiskunnan, myös yritysten, työntekijöiden ja kansalaisten edustajien, kanssa.***

Perustelu

Ks. lausunnon kohdat 2.24 ja 2.27.

Muutosehdotus 6

Liittyy suositukseen 1.2.

Lisätään 12 artiklaan 2 kohdan jälkeen uusi kohta.

Komission ehdotus	ETSK:n muutosehdotus
	Uusi kohta 12 artiklan 2 kohdan jälkeen ***Poiketen siitä, mitä [Horisontti Eurooppa -puiteohjelmasta annetun] asetuksen 27 artiklassa säädetään, Euratom-ohjelman toimen tukikelpoisista kokonaiskustannuksista voidaan korvata tutkimus- ja innovointitoimien vaiheessa enintään 100 prosenttia sekä pk-yrityksille että muille voittoa tavoitteleville oikeussubjekteille.***

Perustelu

Ks. lausunnon kohta 2.8.

Bryssel 18. maaliskuuta 2026.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Séamus BOLAND

LIITE

LAUSUNTOON

LAINSÄÄDÄNNÖLLINEN JALANJÄLKI

LUETTELO EDUNVALVOJISTA, JOILTA ESITTELIJÄ ON SAANUT TIETOA

Seuraavan luettelon laatiminen on täysin vapaaehtoista ja esittelijän yksinomaisella vastuulla. Esittelijä on saanut tietoa seuraavilta edunvalvojilta (organisaatio tai itsenäinen ammatinharjoittaja) lausuntoa TEN/864 ”Euratomin tutkimus- ja koulutusohjelma 2028–2032” laatiessaan:

Organisaatio tai itsenäinen ammatinharjoittaja
Newcleo
nuclearеurope
Orano
Urenco